

מודל מחוזי להתמודדות עם תלמידים מאתגרים התנהגותית - שותפות עם הורים

הנחות היסוד:

1. התלמיד המתגר התנהגותית חווה קושי ממשי בכל התחומים: התנהגותי, רגשי לימודי וחברתי.
2. התלמיד המתגר מבחינה התנהגותית שייך להוריו.
3. התלמיד המתגר מבחינה התנהגותית מהווה מקור לחץ לכל השותפים המעורבים.
4. כולם רוצים ב"טובת הילד" אבל הקשיים רבים - בשטח מתעוררים מתחים בלתי נמנעים בין ההורים למערכת החינוך. שני הצדדים צוברים כעסים ותסכולים והדבר פוגע בתקשורת העניינית, באימון בין שני הגורמים ומכאן ביכולת לסייע לילד.
5. אנשי החינוך הם אנשי המקצוע ועליהם החובה והאחריות לייצר דיאלוג מיטבי לצד שקיפות מלאה עם ההורים ויחד עם זאת עליהם לקבל רשת תמיכה וגיבוי מהממונים עליהם.

החוויה של הורים לילדים עם קושי התנהגותי:

- ההורים חווים תחושה של חוסר אונים, תסכול, כעס, פגיעה בערך העצמי שלהם, בתפיסתם את עצמם כהורים טובים.
- קשייו של הילד עלולים לעורר בהורים חרדה מציפה או דפוס הגנתי של הכחשה.
- מערכת החינוך מהווה מראה המטיחה את העובדות בפניו של ההורה. מערכת החינוך נתפסת כשליח המבשר את הבשורה הרעה. הקושי יוצא מגבולות הבית, ומגבולות הערפול ההגנתי. הקושי יוצא משליטת ההורה.
- הורים רבים חווים את מערכת החינוך בו שוהה בנם כיוצאת נגדם. מראה להם את חולשותיהם, מעבירה עליהם ביקורת. ההורים נדרשים להקשיב למומחי החינוך בביה"ס "שיודעים טוב יותר מהם מה צריך לעשות עם ילדם, מתוך העובדה שיש לו בעיות".
- ההורים מייחסים חשיבות להצלחה במערכת החינוך, גם אם יש להם ביקורת עליה. הצלחה בלימודים נחשבת למנבאת הצלחה בעתיד, ומעידה בסופו של דבר על הצלחתם כהורים.

הסתכלות מצד ההורים:

- ✓ פגיעה כלכלית - הוצאות כלכליות, דרישה ללוות את התלמיד בכלל הפעילויות הא-פורמליות טיולים ואירועים שונים בביה"ס... איבוד ימי עבודה עקב קיום דיונים על הילד בשעות הבוקר.
- ✓ פגיעה רגשית - השתתפות בשיחות קשות המתמקדות בכישלונות הילד וקשייו, היחספות לקשיי הילד, ביה"ס חודר לאורח החיים בבית גם אחרי זמן הלימודים. לעיתים ביה"ס דורש מההורים לשנות דפוסי התנהגות ונורמות תרבותיות בבית: להיות יותר קשוחים/רכים, לשנות את התנהלותם הזוגית/המשפחתית. המערכת חודרת לפרטיות המשפחה בשם הלגיטימציה של קשיי הילד.

אמונות לא רציונאליות המתעוררות בקרב ההורים:

- תובענות נוקשה - צריך לעשות משהו - צריך שהילד יהיה 'בסדר', שאני כהורה אהיה 'בסדר', ושביה"ס יסייע לילד על פי דרך אחת מאוד מסוימת.
- קטסטרופה - אם הילד/ההורה/המערכת לא יהיו כמו שצריך, יקרה אסון.
- הנמכה עצמית - אני הורה גרוע, הילד/בית הספר איומים- הכול בגללם.
- סף סיבולת נמוך לתסכול - ההורה חייב לעשות משהו שיפסיק את הסבל, לתקוף! לדרוש פעולה! חייב להיות שינוי מהיר אחרת לא יחזיק מעמד.
- הכעס והתסכול מחפשים מוצא - חלקם יוצאים על הילד בתביעות לא ריאליות שישתפר ויקל קצת על הקושי, וחלקם יוצאים על מערכת החינוך ונציגיה.
- פנטזיה - אם המורה/ביה"ס היו מגיבים טוב יותר- הבעיה הייתה נפתרת.

בניית יחסי שותפות עם הורים – הסתכלות מצד הצוות החינוכי:

- מודעות עצמית- אני לומד את עצמי כאיש חינוך, מפתח מודעות לתחושות שההורה מעורר בנו. איזה חלק כועס/כואב/פגוע שלי הם פוגשים, שמציתים בי תוקפנות, ייאוש, בלבול. (מודל ששת השלבים) מקצועיות - זיהוי מחשבות לא רציונאליות המקטינות את הפגיעה במקצועיות וגיבוש מודל ריאלי לשינוי ולפתרון בעיות.

נקיטת פעולות לגיוס ההורים לשותפות פעילה:

יכולת אמפתית- הגברת היכולת האמפטית לקושי של הילד והוריו, חשוב לבנות אמון ולתת להורה להרגיש שיש מולו איש מקצוע שמתמודד עם המצב, גם כשיש כעסים ואי הסכמות, הימנעות מכניסה למאבקי כוח. יש לאפשר להורה להציע מניסיונו עם הילד דרכים להתמודדות עם הקושי.

הקשבה - הקשבה בצורה מכילה ומכבדת לקול ההורים (לשים לב לאינטונציה, לבחירת המילים ועוד).

הגדרת מטרה ריאלית לשיחה - להכין מראש יעדים אופטימיים וברי ביצוע.

שיח עובדתי- תיאור מצבו של הילד ממוקדי החוזק ליעדי השינוי בצורה עניינית וללא פרשנויות.

קביעת ציר זמנים- לקבוע יחדיו מועדים לפגישות, תדירות וערוצי תקשורת מוסכמים לבניית תכנית העבודה ושיקוף התהליכים.

יעדים מוסכמים - לזהות נקודות הסכמה ואי הסכמה ולציין אותן, לחפש ביחד פתרונות, לחשוב ביחד על חלופות יצירתיות, להדגיש יחד הצלחות להגדיר יעדים מוסכמים וביחד לנסות להשיגם.

אחריות הדדית- לציין יעדים שהם הכרחיים לפי מערכת החינוך גם אם ההורים מתנגדים. לציין את המשמעויות של חוסר השגתם. לא לאיים, אלא ליידע עניינית ולתת להורים לקחת אחריות.

ברית חינוכית - תמיד לדעת שממשיכים, ולא: שוברים את הכלים" אלא במקרים מיוחדים לדוגמא: כשמדובר במרכיב אסטרטגי של תכנית קשר עם ההורים.

במידת הצורך יש להציע היעזרות בגורמים טיפוליים מתוך המערכת (יועצת, תראפיסטית, שירות פסיכולוגי)